

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

แนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
กรณีศึกษาคนต่างด้าวในประเทศไทยภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน

จัดทำโดย พลเอก บุญยวัจน์ เครือหงส์
รหัส ๖๐๐๕๒๓

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๕
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

แนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กรณีศึกษาคนต่างด้าวในประเทศไทยภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน

พลเอก บุญยวัฒน์ เครือหงส์^๑

บทคัดย่อ

บทคัดย่อหรือสาระสังเขป

มนุษย์เริ่มมีแนวคิดที่สอดคล้องกันในด้านสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนทำให้ประชาคมโลกต่างตระหนักถึงความรุนแรงของสงครามและการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ กระทั่งใน สภาพปัจจุบันทั่วโลกหลายประเทศกำลังหวนนึกถึงเรื่องแรงงานข้ามชาติ และการไหลบ่าของแรงงานที่เรียกกันติดปากว่าแรงงานต่างด้าว

แนวทางเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กรณีศึกษาคนต่างด้าวในประเทศไทยภายใต้หลักสิทธิมนุษยชนจัดทำขึ้นและแบ่งประเด็นต่างๆออกเป็น ๗ ประการดังนี้ ๑. แนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ๒. แนวคิดเรื่องความมั่นคงแห่งรัฐ ๓. คุณค่าการเกิดมาเป็นมนุษย์ ๔. คนต่างด้าวกับหลักสิทธิมนุษยชน ๕. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ๖. อุปสรรคและการพัฒนาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และ ๗. สรุปมาตรการต่างๆของรัฐบาลไทย ในการช่วยเหลือด้านสิทธิมนุษยชนแก่แรงงานต่างด้าว

การแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนต่างๆเหล่านี้อาจจะคลี่คลายได้ในระดับหนึ่งด้วยการที่คนในสังคมต้องเรียนรู้ตระหนักถึงหลักสิทธิมนุษยชน และมีความรักเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาครัฐให้มีการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะการปลูกฝังยังสถาบันการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนให้กับเยาวชนของชาติ ทั้งในเรื่องของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก, อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม, อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุก รูปแบบ ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำให้มาตรการต่างๆของรัฐบาลไทยมีส่วนช่วยเหลือสิทธิมนุษยชนแก่แรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

^๑ พลเอก บุญยวัฒน์ เครือหงส์ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

บทนำ

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้สิ้นสุดลง มนุษย์เริ่มมีแนวคิดที่สอดคล้องกันในด้านสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น และได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการตระหนักในเรื่องหลักสิทธิมนุษยชนเป็นสากล ประชาคมโลกต่างตระหนักถึงความโหดเหี้ยมของสงครามและการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ คนไม่รู้จักกัน ไม่เคยให้คุณให้โทษแก่กันเป็นการเฉพาะก็มีการทำร้ายกัน มีการกระทำร้ายต่อดีทและสตรี และคนชรา ภายหลังจากสงครามได้สิ้นสุดลง ก่อให้เกิดกฎหมายขึ้นมาหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Human Rights Laws) ซึ่งเป็นหลักการ ข้อตกลง ระบบ และกลไกด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นมาตรฐาน และได้รับการยอมรับในระดับสากลเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนทุกคนในโลกนี้ ดังในปัจจุบัน ความเชื่อและแนวคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกันจึงได้รับการคุ้มครองโดยหลักการและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รวมถึงกฎหมายในระดับประเทศ เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆซึ่งบัญญัติหลักการสิทธิมนุษยชนไว้

มนุษย์โลกไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด ภาษาใดต่างก็มีความรักในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์กันทั้งนั้นสิทธิมนุษยชนกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นเรื่องที่สำคัญ สภาพปัจจุบันทั่วโลกหลายประเทศกำลังหวั่นวิตกในเรื่องแรงงานข้ามชาติ การไหลบ่าของแรงงาน หรือทางเมืองไทยเรียกกันติดปากว่าแรงงานต่างด้าวสภาพของแรงงานต่างด้าวทั่วโลกต่างโดนนายจ้างท้องถิ่นละเมิดสิทธิมนุษยชน กระทั่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพราะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นมูลเหตุแห่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เกิดมาจากหลายๆปัจจัย อาทิ จากชนชั้นวรรณะ จากตำแหน่งหน้าที่การงาน อาจเกิดจากมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ มาก่อนสำคัญว่ารู้จริงกว่าผู้อื่น หรืออาจจะมาจากการศึกษาที่สูงกว่า หรือประเทศที่ใหญ่กว่า เป็นต้น คนต่างด้าวหมายถึง บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทยในที่นี้จะขอจำแนกออกเป็น ๗ ประเด็นด้วยกันได้แก่

๑. แนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
๒. แนวคิดเรื่องความมั่นคงแห่งรัฐ : ตัวแปรของการคุ้มครองสิทธิของคนต่างด้าวในสังคมไทย
๓. คุณค่าของการเกิดมาเป็นมนุษย์
๔. คนต่างด้าวกับหลักสิทธิมนุษยชน
๕. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
๖. อุปสรรคและการพัฒนาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
๗. สรุปมาตรการต่างๆของรัฐบาลไทยในการช่วยเหลือด้านสิทธิมนุษยชนแก่แรงงานต่างด้าว

๑. แนวคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ความเป็นมาคำว่า “ศักดิ์ศรี” (Dignity) ในทางประวัติศาสตร์ได้มีการนิยามความหมายของศักดิ์ศรีไว้แตกต่างกันออกไป เช่น ในความหมายของชาวโรมัน ศักดิ์ศรี (Dignitas) หมายถึงเกียรติในทางส่วนบุคคลที่ปรากฏต่อสาธารณะ ดังนั้น ศักดิ์ศรีในความหมายของชาวโรมัน จึงไม่ใช่เรื่องของบุคคลทุกคน หากแต่หมายถึงเฉพาะบุคคลที่ได้รับเกียรติจากสาธารณะ^๒

คำว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ถูกนำมาใช้ในการแสดงความคิดเห็นทั้งด้านศีลธรรม จริยศาสตร์ และการเมืองในประเด็นที่ว่า มนุษย์มีสิทธิภายในตัวเองที่จะได้รับความเคารพและการปฏิบัติต่ออย่างมีศีลธรรม เป็นความเชื่อเชิงปรัชญาที่มีอยู่ภายในของตัวบุคคล เป็นสิทธิที่ไม่อาจละเมิดได้ และเชื่อมโยงกับหลักการเรื่องคุณค่าและความเคารพ การนับถือตนเอง ความสามารถในการควบคุมตัวเอง สิทธิมนุษยชน และเหตุเชิงปรัชญาอื่น ๆ และคำว่า “dignity” ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกในภาษาละตินก่อนยุคปฏิวัติ (Renaissance) จากนั้นก็ถูกใช้ในภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษเป็นลำดับสุดท้าย คำว่าศักดิ์ศรี หรือ “dignity” เป็นศัพท์ที่ถูกใช้ในด้านปรัชญายาวนาน และมักถูกตีความและนำไปใช้ในเชิงรัฐศาสตร์ กฎหมาย และวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการวิจัยทางพันธุกรรมหรือแม้แต่ประเด็นการทำการุณยฆาต (euthanasia) และการฆ่าตัวตาย (suicide) ก็มีการอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาเป็นข้อโต้แย้งการกระทำทั้งสองอย่าง^๓

คำว่า “ศักดิ์ศรี” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง เกียรติศักดิ์ เช่น ประพฤติตนไม่สมศักดิ์ศรี ตรงกับภาษาอังกฤษ คือ “Dignity” หรือที่ อีสสระ นิติถนุทรัพย์ประภาส ได้กล่าวไว้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคำที่แปลมาจากคำว่า “Human Dignity” ในภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นศัพท์ทางวิชาการที่นักปรัชญาของประเทศตะวันตกได้บัญญัติขึ้นในยุคที่มีการเรียกร้องสิทธิมนุษยชน^๔ และ นพนิธิ สุริยะะ กล่าวไว้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์น่าจะเป็นรากแก้วหรือเป็นพื้นฐานของแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน^๕

อนึ่ง ถ้าพิจารณาศักดิ์ศรีมนุษย์ในมุมมองของนักปรัชญา ก็จะพบว่า นักปรัชญาตะวันตกคนสำคัญในปรัชญายุคใหม่คือ คานท์ (Immanuel Kant, ๑๗๒๔-๑๘๐๔) ได้ให้หลักการที่น่าสนใจเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ไว้ว่า สิ่งที่ทำให้มนุษย์มีศักดิ์ศรีเหนือกว่าสรรพสัตว์ คือการมีเหตุผล มนุษย์เป็นสิ่งที่มีภาวะที่มีเหตุผล (Rational Being)^๖ และเหตุผลมี ๒ ส่วนคือ เหตุผลบริสุทธิ์ (Pure Reason) และเหตุผลเชิงปฏิบัติ (Practical Reason) เหตุผลที่ ๒ นั้นเองที่ทำให้

^๒ บรรเจิด สิงคนดี, หลักการพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๗), หน้า ๑๐๔.

^๓ Deneil.P. Sulmasy, Death, Dignity, and The Theory of Value, (New York :Saint Vincent’s Hospital Manhattan, 1992), P.1.

^๔ อุดม รัฐอมฤต, นพนิธิ สุริยะะ และบรรเจิด สิงคนดี, การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐. (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรัฐธรรมนูญ). คำนิยม.

^๕ ทิพย์รัตน์ เต็มเพ็ชร, “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์: ศึกษากฎหมายคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศและตามกฎหมายภายใน” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๘.

^๖ Kant, Immanuel, Groundwork of the Metaphysics of Morals. (New York: Harper and Row, 1964), P.71.

มนุษย์รู้จักคิดเรื่องความดีความชั่ว เป็นตัวชี้ให้มนุษย์ทำความดี^๗ นอกจากนี้ คานท์ยังเห็นว่า ศักดิ์ศรีของมนุษย์สูงเกินกว่าที่จะให้มนุษย์เป็นเครื่องมือโยงไปสู่เป้าหมายหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ถ้าเราปฏิบัติต่อเพื่อนอย่างดีเพราะเพื่อนมีผลประโยชน์ต่อเรา นั่นถือว่าเป็นการทำลายศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์อย่างแรง การทำดีกับใครต้องจบที่การทำดีนั้น (End in It Self)^๘ ไม่ใช่ทำดีต่อเขาเพื่อการใด ๆ ดังคำพูดของคานท์ที่ว่า อย่าปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ในฐานะเครื่องมือไม่ว่าจะกรณีใด การใช้มนุษย์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ใด ๆ หรือการนำข้อมูลอ้างหรือองค์ประกอบใด ๆ มาเป็นเครื่องมือในการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ล้วนแล้วแต่เป็นวิถีทางที่ไม่สร้างสรรค์ เช่น การอ้างว่าเพศชายมีศักดิ์ศรีเหนือกว่าหญิง การวัดระดับชนชั้นของมนุษย์จากฐานะทางเศรษฐกิจ และเลือกปฏิบัติโดยไม่เสมอภาค ก็อาจจะนำไปสู่การเบียดเบียนและอาฆาต ก่อให้เกิดความไม่สงบในชีวิต ครอบครัว และสังคมได้ในที่สุด

๒. แนวคิดเรื่องความมั่นคงแห่งรัฐ : ตัวแปรของการคุ้มครองสิทธิของคนต่างด้าวในสังคมไทย

ความเป็นจริงที่ปฏิเสธมิได้ว่า มีคนต่างด้าวจำนวนมากไม่น้อยอาศัยอยู่ในประเทศไทย และมีประเด็นขึ้นสู่สาธารณชนเสมอว่า ในขณะที่คนต่างด้าวบางคนก็อาจมีการกระทำที่ผิดกฎหมายไทย จนถูกกล่าวหาว่า ก่อภัยต่อความมั่นคงของรัฐไทย แต่คนต่างด้าวบางคนกลับถูกปฏิเสธการเข้าสู่สิทธิมนุษยชน หรือในหลายกรณี พวกเขา ก็มักถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอีกด้วย เมื่อคนต่างด้าวมีการกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้น ก็ย่อมเป็นสิ่งที่ชัดเจนว่า รัฐไทยมีอำนาจอธิปไตยอย่างสมบูรณ์และชัดเจนที่จะลงโทษคนต่างด้าวผู้กระทำผิด ตลอดจนมีการกระทำเพื่อป้องกันผลร้ายที่คนต่างด้าวอาจก่อให้เกิดในประเทศไทยแต่หากคนต่างด้าวตกเป็นเหยื่อหรือผู้ด้อยโอกาสของคนต่างด้าวในปัญหาสิทธิมนุษยชนนั้น รัฐไทยก็ต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าวในประเทศไทยแต่ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิที่ไม่มีลักษณะของสิทธิมนุษยชนนั้น การยอมรับให้สิทธิแก่คนต่างด้าวของรัฐไทยนั้นเป็นไปตามจุดเกาะเกี่ยวที่คนต่างด้าวนั้นมีกับรัฐไทย เราพบว่า แนวคิดเรื่องความมั่นคงแห่งรัฐมักเป็นตัวแปรในปัญหาประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าว แม้โดยหลักกฎหมายไทย รัฐไทยมีหน้าที่ที่จะต้องรับรองสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าว แต่ในทางปฏิบัติ หากเป็นเรื่องของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย คนต่างด้าวนี้อาจจะเข้าไม่ถึงการใช้ประโยชน์ในสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ เพราะหน่วยงานของรัฐฝ่ายความมั่นคงมักจะมีแนวคิดว่า คนต่างด้าวดังกล่าวเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ในขณะที่รัฐไทยมีอำนาจที่จะจำกัดเสรีภาพของคนต่างด้าวเพื่อมิให้คนต่างด้าวนี้อุปการ่งเศรษฐกิจไทย แต่ในทางปฏิบัติ ปรากฏมีคนต่างด้าวจำนวนมากที่เข้ามาครอบงำธุรกิจไทยในสาขาอาชีพที่คนสัญชาติไทยประกอบการอยู่ ทั้งนี้ เพราะหน่วยงานของรัฐฝ่ายเศรษฐกิจไม่ได้มองเห็นว่า การครอบงำทางเศรษฐกิจของคนต่างด้าวเป็นภัยต่อรัฐ และมีผลเป็นการบั่นทอนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย แต่ขอให้สังเกตว่าเป็นความจริงที่คนต่างด้าวในบางสถานการณ์อาจเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งรัฐ แต่ในบาง

^๗ ศิริมาลย์ ศรีใส, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างศีลธรรมและกฎหมายในจริยศาสตร์ของคานท์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต,(สาขาวิชาจริยศาสตร์ศึกษา:มหาวิทยาลัยมหิดล,๒๕๕๑)หน้า ๓๓.

^๘ Thomus,E.Hill Jr.Dignity and Practical Reason in Kant’s Moral Theory,(London:Carnall University Press1992),P.47.

สถานการณ์ก็อาจเป็นคุณต่อความมั่นคงของรัฐ การประเมินผลกระทบด้านความมั่นคงของรัฐใดที่ผิดพลาดย่อมบั่นทอนเสถียรภาพทางความมั่นคงของรัฐนั้นตั้งนั้น ในขั้นตอนต่อไป จึงต้องนิยามคำว่า “คนต่างด้าว” เพื่อที่จะประเมินผลกระทบด้านความมั่นคงของคนต่างด้าวได้และกำหนดแนวคิดในการจัดการปัญหาอันเกี่ยวกับคนต่างด้าวนั้นๆ

๓. คุณค่าของการเกิดมาเป็นมนุษย์

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งมนุษย์ โดยมนุษย์และเพื่อมนุษย์ เพราะพระพุทธเจ้าทรงเป็นแบบอย่างของมนุษย์คนหนึ่ง ที่พยายามบำเพ็ญเพียรเป็นระยะเวลาอันยาวนานในแต่ละภพชาติ จนกระทั่งได้ตรัสรู้เป็นพระบรมศาสดาจารย์แห่งมวลมนุษย์และเทพทั้งปวง เป็นบุคคลที่ทรงคุณสมบัติที่เรียกว่า วิชชาจรรยาสมปโน ซึ่งหมายถึง ผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ คือ เป็นผู้สมบูรณ์ทั้งความรู้และการกระทำ หรือทั้งวิชาการและวิธีการ (Technics and Technique)^๙ นอกจากนี้ พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้สอนให้มนุษย์ยึดติดว่าการเกิดเป็นมนุษย์เกิดจากพระเจ้า และการหวังพึ่งอำนาจเทวบันดาลทั้งปวง และย้ำว่าการเกิดเป็นมนุษย์เกิดจากความเพียรของมนุษย์ มีพระพุทธพจน์ที่ยืนยันว่า การได้เกิดมาเป็นมนุษย์จึงนับว่ามีคุณค่าสูงส่ง เพราะในมนุษย์ภูมิเท่านั้นที่จะเป็นที่บำเพ็ญบารมีเพื่อก้าวสู่ภพที่สูงขึ้น หรือเป็นที่ประกอบกรรมชั่วนำตนเองไปสู่ภพที่ต่ำลง^{๑๐} เช่น สัตว์เดรัจฉาน ก็ได้ ศักดิ์ศรีที่เกิดมาเป็นมนุษย์จึงนับได้ว่าสูงส่ง เพราะมนุษย์ในโลกนี้เท่านั้นที่สามารถพัฒนาตนเองให้ได้รับความสุขทั้งโลกปัจจุบัน โลกหน้า และบำเพ็ญบารมีเยี่ยงพระโพธิสัตว์จนได้ตรัสรู้พระโพธิญาณ เป็นพระพุทธเจ้า และบรรลุนิพพานก็ในโลกมนุษย์นี้^{๑๑} ตามหลักการนี้อาจกล่าวได้ว่า การเกิดเป็นมนุษย์เป็นการเปิดโอกาสที่ยิ่งใหญ่ในการบำเพ็ญบารมี แต่ในขณะเดียวกันถ้าบุคคลมองข้ามคุณค่าของโอกาส ก็อาจจะทำให้โอกาสกลายเป็นวิกฤตด้วยการใช้โอกาสนี้ประกอบอกุศลกรรม ศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์คือการเกิดมาแล้วสร้างความดีบำเพ็ญบารมีนั่นเอง

๔. คนต่างด้าวกับหลักสิทธิมนุษยชน

คนต่างด้าว^{๑๒} อาจหมายถึง บุคคล ซึ่งพำนักอยู่ในรัฐ ที่หรือ ผู้ซึ่งมิได้มีสัญชาติไทย โดยทั่วไปแล้วประชาชน ที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินของรัฐหนึ่งรัฐใด ย่อมประกอบไปด้วยบุคคลสองจำพวก คือ พลเมืองของรัฐนั้นจำพวกหนึ่ง กับอีกพวกหนึ่ง คือพลเมืองของรัฐอื่น ซึ่งเรียกว่า คนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยในดินแดนของรัฐใด ย่อมอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายของรัฐเช่นเดียวกับพลเมืองของรัฐนั้น แต่โดยทั่วไปแล้วคนต่างด้าวจะถูกจำกัดสิทธิ และหน้าที่บางประการ ซึ่งเรื่องนี้ แยกออก

^๙ พุทธทาสภิกขุ. **เทคนิคความเป็นมนุษย์**, พระนคร: หนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ นายคัคค์ ศรีเพ็ญ, ๒๕๑๑), หน้า ๑๗.

^{๑๐} พุ.ธ. (บาลี) ๒๕/๑๘๒/๔๐.

^{๑๑} Suwadhano, P.P. Buddhism and Human Right, ใน พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ : รวมผลงานวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (หนังสืออนุสรณ์ในโอกาสที่พระครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ ได้รับพระราชทานตราตั้งสมณศักดิ์เป็นพระราชอาคันตุกะชั้นสามัญที่พระสุธีรญาณ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๑), หน้า ๔๑๒.

^{๑๒} เว็บไซต์สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กระทรวงแรงงาน (๒๕๕๕)

พิจารณาได้ ๒ ประการ คือ สิทธิตามกฎหมายเอกชน และสิทธิตามกฎหมายมหาชน สิทธิตามกฎหมายเอกชนนั้น ถือว่าคนต่างด้าวมีสสิทธิเช่นเดียวกับพลเมืองของรัฐ เช่น คนต่างด้าว มีสิทธิสมรส รับมรดก และมีสิทธิมีกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น สิทธิตามกฎหมายเอกชน ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด จะมีปัญหาที่เฉพาะ การถือกรรมสิทธิ์ ในที่ดินของคนต่างด้าวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม สิทธิตามกฎหมายเอกชน ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด จะมีปัญหาที่เฉพาะ การถือกรรมสิทธิ์ ในที่ดินของคนต่างด้าวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม สิทธิตามกฎหมายเอกชน ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด จะมีปัญหาที่เฉพาะ การถือกรรมสิทธิ์ ในที่ดินของคนต่างด้าวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม สิทธิตามกฎหมายเอกชน ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด จะมีปัญหาที่เฉพาะ การถือกรรมสิทธิ์ ในที่ดินของคนต่างด้าวเท่านั้น

คนต่างด้าวในที่นี่อาจจะหมายถึงแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย รวมถึงที่ได้ รับการผ่อนผันให้ทำงานได้ตามประกาศของทางราชการ และคนต่างด้าวที่อพยพมาตั้ง รกรากอยู่ใน ประเทศไทย ภายใต้รัฐธรรมนูญของไทยได้คุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าวไว้ด้วยหลักการ เคารพเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของทุกคนโดยปราศ จากการแบ่งแยกทางชาติพันธุ์ และการเลือกปฏิบัติ การครอบงำ การขูดรีดเอารัดเอาเปรียบ การแบ่งแยกชนชั้น และการกีดกันโอกาส ของชนชาติอื่นที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย ในการพัฒนาความเป็นอยู่ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และ เพื่อดำรงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของตนไว้

แต่อย่างไรก็ตามภายใต้สภาวะปัจจุบันของสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่ต้อง เผชิญกับการแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอด ทำให้สังคมไทยยังคงมีอคติต่อคนต่างด้าวที่เข้ามาขาย แรงงานในประเทศไทย โดยมีทัศนคติว่าคนต่างด้าวมาแย่งงานคนไทย ทั้งที่ในบางกรณีงานประเภท นั้นไม่มีแรงงานไทยสนใจที่จะทำหรือมีแรงงานไทยไม่เพียงพอ จึงทำให้แรงงานต่างด้าวต้องถูก ส่งกลับโดยไม่สมัครใจ นอกจากนั้นแรงงานต่างด้าวยังมี ปัญหาในการได้รับความคุ้มครองสิทธิ มนุษยชนขั้นพื้นฐานทั้งปวง อาทิ สิทธิทางแพ่งใน การทำงาน สิทธิในสวัสดิการสังคม การรับรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิพึงมี ฯลฯ และ สำหรับคนต่างด้าวอื่นที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทย มักจะถูกเลือกปฏิบัติใน การให้ความคุ้มครองเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ตลอดจนถูก ลิดรอนสิทธิ ต่างๆ ที่แสดงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และโอกาสในการพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว โดยหลักกฎหมายทั่วไปที่นานาอารยประเทศยอมรับ สำหรับรัฐหนึ่งๆ คำว่า “คน ต่างด้าว (Alien)” หมายความว่า “คนที่ไม่ใช่สัญชาติของรัฐ” แต่ด้วยที่บุคคลหนึ่งๆ อาจมีจุดเกาะ เกี่ยวที่แท้จริงกับหลายรัฐในขณะเดียวกัน โดยพิจารณาจากความมั่นคงของรัฐในแต่ละสถานการณ์ รัฐหนึ่งๆ จึงอาจยอมรับความเป็นคนชาติของบุคคลในสถานการณ์หนึ่ง แต่ปฏิเสธความเป็นคนชาติ ในอีกสถานการณ์หนึ่งภายใต้กฎหมายไทยก็เช่นกัน คนต่างด้าวหรือคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยนี้อาจถูก

วิเคราะห์หรือจำแนกได้ในหลายลักษณะย่อย ทั้งนี้ เพราะแนวคิดที่อาจใช้ในการวิเคราะห์หรือจำแนกนั้นมีความหลากหลาย หรือวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์หรือจำแนกอาจแตกต่างกันไป แนวคิดและเป้าหมายที่หลากหลายนี้ทำให้กฎหมายและนโยบายของรัฐไทยรับรองสิทธิของคนต่างด้าวในประเทศไทยในลักษณะที่แตกต่างกัน และทำให้คนต่างด้าวต้องประสบปัญหาประสิทธิภาพในการใช้สิทธิตามกฎหมายในลักษณะที่แตกต่างกัน หากคนต่างด้าวนั้นมีรายละเอียดแตกต่างกัน อาทิ คนต่างด้าวที่มีความรู้ในสาขาที่รัฐไทยขาดแคลนย่อมได้รับการอนุญาตให้เข้ามาในประเทศไทยได้ง่ายกว่าคนต่างด้าวที่มีความรู้ในสาขาที่คนสัญชาติไทยทำมากและอาจแย่งอาชีพคนสัญชาติไทย

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ นี้ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน กำลังจัดทำ พ.ร.ก. การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ ภายหลังจากได้นำข้อมูลและผลการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาสังคมมาใช้เพื่อประกอบการพิจารณาและยังมีมาตรการ ๓P คือ ๑) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เผยแพร่และสร้างความเข้าใจกับนายจ้าง แรงงานและประชาชนได้รับทราบสาระสำคัญที่ครบถ้วน อันจะทำให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยเน้นประชาสัมพันธ์การนำเข้าแรงงานต่างด้าวโดยถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้การจัดระบบแรงงานต่างด้าวมีความสมดุลสนับสนุนการดำเนินงานของภาคธุรกิจ และสามารถควบคุมดูแลได้ ซึ่งแรงงานต่างด้าวจะได้รับการคุ้มครองและมีสิทธิประโยชน์ตามที่พึงได้ ทั้งยังเน้นการทำงานร่วมกับ ILO, NGOs, ภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการรับรู้ในวงกว้าง ๒) การส่งเสริมสนับสนุน (Promotion) ส่งเสริมการจ้างแรงงานไทย โดยเปิดโอกาสให้รับแรงงานไทยเข้าทำงานเป็นลำดับแรก ส่งเสริมการนำเข้าแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งในปัจจุบันกระทรวงแรงงานได้มีการปรับปรุงระเบียบให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่าย เมื่อการเข้ามาอย่างถูกต้องกฎหมาย มีค่าใช้จ่ายน้อยและสะดวกรวดเร็ว การกระทำผิดกฎหมายก็จะลดลงตามลำดับ และเป็น การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้มีการวิจัยนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองภาคธุรกิจ/เอกชน ในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความสามารถในการผลิต ซึ่งจะทำให้การทำงานที่ใช้แรงงานแบบเข้มข้นลดน้อยลง ๓) การบังคับใช้กฎหมาย (Prosecution) เพิ่มประสิทธิภาพการตรวจและการบังคับใช้กฎหมาย โดยเน้นการตรวจกลุ่มเสี่ยงเป็นลำดับแรกและกำหนดแผนการตรวจสอบสถานประกอบการอย่างเป็นระบบนอกจากนี้แล้วยังเป็นการแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ซึ่งมีบทบาทผู้ดูแลที่ครอบคลุมการบริหารจัดการทั้งระบบ โดยกำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งคนต่างด้าวกลับประเทศกรณีเลิกจ้างงานแล้ว กำหนดให้นายจ้างแจ้งการออกจากงานของคนต่างด้าว ซึ่งจะส่งผลให้ภาครัฐทราบข้อมูลการจ้างงานที่แท้จริง กำหนดขอบเขตการทำงานตามข้อเท็จจริงและความจำเป็นโดยอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานแล้ว สามารถทำงานได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายครอบคลุมท้องที่จังหวัดที่ได้รับอนุญาตทำงาน โดยไม่ยึดติดกับสถานที่ทำงานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับเดิมซึ่งจะช่วยลดภาระของนายจ้างในการขออนุญาตเปลี่ยน เพิ่มสถานที่ทำงาน กำหนดให้มีการทำงานในลักษณะบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชน ข้อกำหนดเหล่านี้ สามารถบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับกรณีที่มีการเสนอให้รัฐบาลเปิดให้ภาคเอกชนเข้าร่วมในกระบวนการร่างกฎหมาย เพื่อเพิ่มมุมมองให้เกิดความรอบคอบ และส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในภาพรวมในการสร้างความเชื่อมั่นในการลงทุน ปิดช่องทางให้

เจ้าหน้าที่ข่มขู่รีดไถเงินจากนายจ้างและลูกจ้างนั้น ขณะนี้พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐

แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศหนึ่งที่ได้ร่วมรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ และยังสามารถเข้าร่วมเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศอีกหลายฉบับ แต่การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยก็ยังไม่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมเท่าที่ควรอันเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการที่เป็นอุปสรรค เช่น ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน หน่วยงานภาครัฐให้ความสนใจกับปัญหาสิทธิมนุษยชนน้อย เป็นต้น ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่และความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมไทย ซึ่งครอบงำสังคมไทยมาโดยตลอด เช่น การแบ่งชนชั้น การขูดรีดแรงงาน ค่านิยมที่ให้ความสำคัญเพศชายมากกว่าเพศหญิง เป็นต้น จนทำให้ปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยที่ไม่สามารถคลี่คลายลงไปได้ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสภาพปัญหาดูเหมือนจะรุนแรงน้อยลง แต่ในแง่ของการผลักดันกฎหมายต่างๆ ระดับนโยบายยังไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มที่ ทำให้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ยังคงเกิดขึ้นให้เห็นมาโดยตลอด

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights-UDHR) เป็นพื้นฐานของหลักการสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญและกฎหมายในระดับประเทศของประเทศต่างๆ สิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจำแนกกว้างๆ ได้เป็น ๒ ส่วนคือ สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงของบุคคล อิสรภาพจากความเป็นทาสและการถูกทรมาน ความเสมอภาคในทางกฎหมาย สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เสรีภาพในทางความคิด การนับถือศาสนา การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ส่วนอีกด้านหนึ่งคือสิทธิในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงสิทธิในการทำงาน สิทธิทางการศึกษา สิทธิทางอาหาร และสิทธิที่จะได้รับบริการทางด้านสาธารณสุข เป็นต้น

ลักษณะเฉพาะของสิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนคือ

๑. เป็นสิทธิที่ติดตัวมากับความเป็นมนุษย์ (inherent) หมายถึงเมื่อคนเกิดมาก็มีสิทธิมนุษยชนติดตัวมาด้วย
๒. เป็นสิทธิที่เป็นสากล (universal) คือเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนเหมือนกันไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ เพศ หรือนับถือศาสนาใด ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มาจากพื้นฐานสังคมหรือการเมืองอย่างไร มนุษย์ทุกคนเกิดมามีอิสระเสรี มีความเท่าเทียมกันในสิทธิและศักดิ์ศรี
๓. เป็นสิทธิที่ไม่สามารถถูกพรากไป หรือยกให้แก่กันได้ (inalienable) คือไม่มีใครจะมาพรากเอาสิทธิมนุษยชนไปจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ ถึงแม้ว่ากฎหมายของประเทศ จะไม่ยอมรับรับรองสิทธิมนุษยชน หรือแม้จะละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม ประชาชนของประเทศนั้นก็ยังมียุติธรรมอยู่
๔. เป็นสิทธิที่ไม่ถูกแยกออกจากกัน (indivisible) กล่าวคือ สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งประกอบด้วยสิทธิสองส่วนคือ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมนั้น จะต้องไม่ถูกแยกออกจากกัน สิทธิทั้งสองส่วนนี้จะต้องได้รับการเคารพ ปกป้อง และเติมเต็ม (ทำให้เกิดขึ้น) เพื่อที่จะให้บุคคลทุกคนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี

นอกจากนั้นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ระบุหลักการที่สำคัญไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติคือ หลักความเสมอภาค (Equality) และการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) ซึ่งหมายถึงการที่ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีความแตกต่างด้านเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเชื่อทางการเมือง สถานภาพทางการเกิดหรือสถานภาพอื่นๆ

๕. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีสาระสำคัญเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง และตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนลดเงื่อนไขความขัดแย้งเพื่อให้ประเทศสงบสุขบนพื้นฐานความรู้จักสามัคคี ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งมีบทบัญญัติบังคับไว้ในส่วนที่ ๖ ที่ว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในมาตรา ๒๔๖ และ มาตรา ๒๔๗ โดยมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา ๒๔๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหา ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งนี้ บทบัญญัติแห่งการสรรหาต้องกำหนดให้ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนมีส่วนร่วมในการสรรหาด้วย มาตรา ๒๔๗ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยไม่ล่าช้าและเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(๒) จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อประชาชน

(๓) เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบหรือคำสั่งใดๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

(๔) ชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม

(๕) สร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

(๖) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

เมื่อรับทราบรายงานตาม(๑)และ(๒)หรือข้อเสนอแนะตาม(๓)ให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมโดยเร็ว กรณีใดไม่อาจดำเนินการได้หรือต้องใช้เวลาในการดำเนินการให้แจ้งเหตุผลให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบโดยไม่ชักช้า ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องคำนึงถึงความผาสุกของประชาชนชาวไทยและ

ผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นสำคัญด้วย นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มีประเด็นสำคัญ พอสรุปได้ดังนี้

(๑) มาตรา ๓ ให้คำจำกัดความว่า สิทธิมนุษยชน หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือศักดิ์ศรีความเป็นคนเป็นสิ่งที่ทุกคนมีติดตัวมาแต่กำเนิด โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือแนวคิดอื่น ๆ เผ่าพันธุ์ หรือสังคม ทักษะ สติปัญญา ถิ่นกำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ เช่น คนเราทุกคนมีสิทธิได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายไม่ว่าที่ไหน เมื่อไร (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๖) คนเราทุกคนเกิดมา มีอิสระ เสรี มีศักดิ์ศรี มีสิทธิเท่าเทียมกันหมดทุกคน ได้รับการประสิทธิประสาทเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันฉันพี่น้อง (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน)

ข้อ ๑) รัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติรับรอง กำกับ และเรียกร้องเมื่อถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย อย่างชัดเจน ได้แก่

(๒) มาตรา ๔ บัญญัติว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

(๓) มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ

(๔) มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

๖. อุปสรรคและการพัฒนาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

เพราะฉะนั้นการแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนต่างๆ เหล่านี้ อาจจะคลี่คลายได้ในระดับหนึ่ง ด้วยการที่คนในสังคมต้องเรียนรู้ ตระหนักถึงหลักสิทธิมนุษยชน และเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้มากยิ่งขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย โดยเฉพาะภาครัฐให้มีการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และสถาบันการศึกษาให้การศึกษารื่องสิทธิมนุษยชนกับเยาวชนของชาติ ทั้งการเรียนรู้อันในระบบ กรเรียนรู้ทั่วไป และการศึกษาตามอัธยาศัย เพราะเมื่อประชาชนได้รับความรู้ที่ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ ก็จะนำไปสู่ความเข้าใจหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะช่วยให้การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนก้าวเข้าสู่มาตรฐานสากลได้เร็วยิ่งขึ้น และที่สำคัญคือต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนให้กับบรรดาเจ้าหน้าที่รัฐทุกหน่วย เพราะละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยบางส่วนนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐเอง ดังนั้น การศึกษาสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้องก็จะช่วยยับยั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้

ข้อตกลงระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศเป็นหลักกฎหมายหรือข้อตกลงร่วมกันที่ใช้บังคับกับความสัมพันธระหว่าง ประเทศ วิวัฒนาการของกฎหมายระหว่างประเทศเริ่มต้นตั้งแต่สมัยโบราณก่อนคริสตกาล นับตั้งแต่มนุษย์เริ่มรวมตัวเป็นชุมชนสืบต่อมาในสมัยกลาง สมัยใหม่จนถึงสมัยปัจจุบัน โดยเริ่มจากการปฏิบัติต่อกันจนกลายเป็นจารีตประเพณี สนธิสัญญา และแนวคิดในการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศหมายถึงกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับในความสัมพันธระหว่างบุคคลระหว่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันนอกจากรัฐแล้วยังมีองค์การระหว่างประเทศอีกด้วย อีกทั้งยังมีเนื้อหาซึ่งเกี่ยวข้องกับคุ้มครองปัจเจกคนภายในรัฐต่างๆ ด้วยจากคำจำกัดความดังกล่าว ทำให้เข้าใจว่ากฎหมายระหว่างประเทศ ก็คือกฎหมายที่กำหนดขึ้นมา เพื่อให้ประเทศต่างๆ ดำเนินการติดต่อสัมพันธ์กันเป็นไปตามกฎที่กำหนดหรืออยู่ในกรอบข้อตกลงระหว่างกัน

สรุปในปัจจุบันประเทศไทยเป็นภาคีสถิติสนธิสัญญา ด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งสหประชาชาติถือเป็น สนธิสัญญาหลัก จำนวน ๕ ฉบับได้แก่

๑. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
๒. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
๓. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
๔. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
๕. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

๗. สรุปมาตรการต่างๆของรัฐบาลไทยในการช่วยเหลือด้านสิทธิมนุษยชนแก่แรงงานต่างด้าว

ปัจจุบันกระแสความคิดด้านสิทธิมนุษยชน^{๑๑๑}ได้กลายเป็นกระแสที่แผ่ขยายไปทั่วโลกควบคู่กับกระแสการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศต่างๆ มีบุคคล กลุ่ม องค์กรทางสังคม และการเมืองเคลื่อนไหวในรูปแบบและวิธีการต่างๆ เพื่อปกป้องคุ้มครอง ขจัดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ชาติพันธุ์ ฯลฯ และส่งเสริมการพัฒนาสิทธิมนุษยชนดังที่ปรากฏชัดเจนตามสื่อมวลชนแขนงต่างๆ โดยทั่วไป นับเป็นสถานการณ์พื้นฐานทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในโลกปัจจุบัน

ในระดับนานาชาติ นับตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ สิทธิมนุษยชน กลายเป็นเรื่องที่ประชาคมระหว่างประเทศให้ความสำคัญ มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ต่อมาได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๔๘๑ และรับรองกติกา อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหลายฉบับ ตลอดจนให้มีตำแหน่งข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ รวมทั้งมีการประชุมนานาชาติว่าด้วยปัญหาสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง ระยะเวลาที่ผ่านมาสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ และที่สำคัญ

^{๑๑๑} พนารัช ปรีดาภรณ์ บทความพิเศษ กรมส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติ ส่วนอาเซียน สำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งขณะนี้ มี ๙ ประเทศ คือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ ฟิจิ อินโดนีเซีย อินเดีย ศรีลังกา เนปาล มองโกเลีย โดยสมาชิกส่วนใหญ่ได้รวมตัวกันเป็น สภาสถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติแห่งเอเชีย-แปซิฟิก มีการจัดประชุมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสานความร่วมมือมากขึ้นเป็นลำดับ สำหรับมาเลเซีย เกาหลีใต้ และไทย กำลังอยู่ในระหว่างสมัครเป็นสมาชิกองค์กรดังกล่าว

เป็นที่น่ายินดีว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยกับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนได้ควบคู่กันมาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การพัฒนาสิทธิมนุษยชนดังกล่าวมาจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองแบบเผด็จการทหารและรวบอำนาจมาเป็นประชาธิปไตยในหลายประเทศ รัฐบาลและสถาบันการเมืองการปกครองของประเทศต่างๆ ทั่วโลกเริ่มนำปัญหาสิทธิมนุษยชนมาเป็นวาระทางการเมือง เช่น ออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน นำเรื่องสิทธิมนุษยชนมากำหนดไว้ในนโยบายทางการเมืองและการบริหารประเทศ โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐคำนึงถึงปัญหาสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติภารกิจ รวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น คณะกรรมการด้านสิทธิสตรี เยาวชน เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ฯลฯ และการจัดตั้งองค์กร เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลสิทธิมนุษยชน ผู้ตรวจการแผ่นดิน ศาลปกครอง ฯลฯ ในภาคประชาชนของประเทศต่างๆ ทั่วโลกรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชนมากขึ้น มีการรวมกลุ่มเพื่อการปกป้องสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพพื้นฐานของปัจเจกบุคคลและชุมชน ตลอดจนกลุ่มชาติพันธุ์ หรือกลุ่มศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และกลุ่มที่เรียกกรังอิสระในการปกครองตนเองซึ่งการก่อตั้งประเทศติมอร์ตะวันออกถือเป็นตัวอย่างที่สำคัญบทบาทขององค์กรเอกชนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญกับองค์กรเอกชนต่างๆ ในฐานะเป็น “ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน” ซึ่งมักถูกคุกคามชีวิตและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ในหลายประเทศจึงได้มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งองค์กรภาคประชาสังคมระดับโลก มีการจัดการ พบปะหารือ และแลกเปลี่ยนข้อมูลความเห็นอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อต่อต้านกระแส โลกาภิวัตน์ที่มีผลกระทบต่อทะเลาะเมิดสิทธิมนุษยชนดังที่เกิดขึ้นระหว่างการประชุมเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ เช่น องค์กรการค้าโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม ๘ ประเทศ เป็นต้น

ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับนานาชาติและในประเทศต่างๆ มีลักษณะความรุนแรงในระดับต่างๆ อันเนื่องมาจากการวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศ และภายในประเทศ การกดขี่ปราบปรามผู้คัดค้านนโยบายของรัฐบาล ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ การแย่งชิงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการค้า ฯลฯ จึงนำไปสู่การรุกราน และสงครามระหว่างประเทศ สงครามระหว่างเชื้อชาติ ระหว่างศาสนาและชาติพันธุ์ การอพยพหนีภัยการสู้รบ การกวาดล้างและทรมาณผู้ต้องหาทางการเมือง การฟืนตัวของลัทธิชาตินิยม และการลักลอบค้าผู้หญิงและเด็ก ฯลฯ โดยเฉพาะตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๔ ทำให้การก่อการร้ายกลายเป็นประเด็นสำคัญในเวทีระหว่างประเทศ และมีแนวโน้มว่าประเทศต่างๆ จะจำกัดสิทธิของประชาชนในด้านต่างๆ มากขึ้น ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงและความปลอดภัยแห่งชาติ เช่น สิทธิในการเดินทาง สิทธิในการรวมตัวและแสดงความคิดเห็น ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสิทธิความเป็นส่วนตัวของประชาชน

นอกจากนี้ ปัญหาช่องว่างของระดับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ทำให้ประเทศและประชาชนในกลุ่มที่ด้อยพัฒนามากว่า เสียเปรียบในด้านโอกาสและการเข้าถึงฐานองค์ความรู้และข้อมูล และถูกเอาเปรียบทางทรัพยากร ทำให้ไม่สามารถพัฒนาประเทศและประชาชนได้เต็มศักยภาพ และก่อให้เกิดการเผชิญหน้าในเวทีสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเรื่องสิทธิในการพัฒนา ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่ได้เปรียบจากกระแสทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ กับกลุ่มที่ห่างไกลจากศูนย์กลาง และมีแนวโน้มที่กลุ่มได้เปรียบจะใช้มาตรการที่เข้มข้นมากขึ้นเพื่อแย่งชิงการใช้ทรัพยากร โดยมีบริษัทข้ามชาติและภาคธุรกิจ ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของรัฐเป็นกลไกที่สำคัญทั้งนี้ องค์การระหว่างประเทศ เช่น กลุ่มกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารโลก ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย ถูกตรวจสอบบทบาทมากขึ้นหลังเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ แม้ว่าสหประชาชาติได้พยายามผลักดันให้องค์การเหล่านี้มีส่วนในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากขึ้นก็ตาม แต่ที่ผ่านมา องค์การระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติหลายแห่งได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ รัฐบาลและประชาชนในประเทศที่ยากจนจึงมีการเรียกร้องให้สถาบันเหล่านี้มีระบบการบริหารที่โปร่งใส ความเป็นประชาธิปไตย และมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ มีบรรทัดฐานและจริยธรรมในการประกอบธุรกิจมากขึ้น

รัฐบาลไทยได้ยอมรับที่จะเคารพสิทธิมนุษยชนต่อประชาคมระหว่างประเทศมา ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๑/ค.ศ.๑๙๔๘ โดยการประกาศยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration on Human Rights)[๑] ซึ่งต่อมา รัฐบาลก็ยังยืนยันความเชื่อเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาระหว่างประเทศหลายฉบับ และที่ชัดเจนที่สุดก็คือ การยอมรับที่จะเคารพในสิทธิในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในหมวดทั่วไปของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย[๓] จึงสรุปได้โดยไม่ต้องสงสัยว่า รัฐบาลมีหน้าที่ต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าวในประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตาม การปรากฏตัวของบทบัญญัติแห่งกฎหมายไทยในเรื่องสิทธิมนุษยชนไม่ได้หมายความว่า คนต่างด้าวจะไม่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย เหมือนกันกับในนานาอารยประเทศ ปัญหาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชนก็เป็นปัญหาอย่างมากในประเทศไทย

ดังนั้นแรงงานต่างด้าวย่อมที่จะได้รับสิทธิการคุ้มครองต่างๆ จากรัฐบาลไทยในหลายๆ มาตรการด้วยกัน อาทิแรงงานต่างด้าว มาตรการเร่งด่วน รัฐบาลได้ ตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเป็นการเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิ ของแรงงานต่างด้าวและเอื้ออำนวยต่อการจัดเก็บภาษีรายได้ และสามารถลดหรือควบคุมจำนวนแรงงานต่างด้าวได้โดยมีระยะเวลาดำเนินการ ๑-๓ ปี กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบโดยตรง มีการศึกษาแนวทางการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างด้าวจาก เอกสารระหว่างประเทศ อาทิ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของแรงงานย้ายถิ่น และสมาชิกครอบครัว เพื่อ นำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทยในการพิทักษ์สิทธิ มนุษยชนของแรงงานต่างด้าว มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบคือ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงการต่างประเทศ มีการจัดตั้งกลไกในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิของแรงงานต่างด้าว การให้สิทธิอุทธรณ์กรณีถูกส่งกลับ

โดยสมัครใจ การถูกนายจ้างกระทำทารุณหรือจำกัด เสรีภาพ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐโดยมิชอบในการเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว ตลอดจนการตกเป็นเหยื่อธุรกิจนอกระบบต่างๆ อาทิ ธุรกิจค้ายาเสพติด ธุรกิจบริการ ทางเพศ ฯลฯ มีกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย ส่วนมาตรการระยะยาวเร่ง ประชาสัมพันธ์ให้แรงงานต่างด้าวทราบและตระหนักถึงสิทธิที่ตนพึง ได้รับ และหน่วยงานของรัฐที่สามารถรับเรื่องร้องทุกข์ในกรณีมีการละเมิดเสรีภาพและ สิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างด้าว รัฐบาลให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมี กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นผู้รับผิดชอบ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อพิทักษ์สิทธิของแรงงานต่างด้าว

สำหรับมาตรการเร่งด่วนสำหรับคนต่างด้าวที่อพยพมาตั้งรกรากในประเทศไทย รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทย โดยสภาความมั่นคงแห่งชาติเร่งดำเนินการตรวจสอบจำนวนคนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และดำเนินการออกหลักฐานแสดงความเป็น "ผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย" ให้คนต่างด้าวนั้นๆ หากตรวจสอบแล้วว่าจะไม่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ หลักฐานดังกล่าวจะสามารถใช้เป็นเอกสารประกอบการขอสัญชาติไทย การเข้ารับการศึกษาและการสมัครงาน การเสียภาษี การออกเอกสารสิทธิในที่พำนัก การทำหนังสือเดินทาง ฯลฯ ตลอดจน ศึกษาเอกสารระหว่างประเทศเกี่ยวกับแนวคิดและช่องทางในการแก้ไข ปัญหาการเลือกปฏิบัติโดยเหตุแห่งชาติพันธุ์ ทั้งนี้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและ ระเบียบข้อบังคับภายในเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนต่างด้าวในประเทศไทยได้อย่างสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทย มีกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้รับผิดชอบ สำหรับมาตรการระยะยาว รัฐบาลได้มอบให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาทบทวนนโยบายการจัดสรรที่ทำกินและจัดตั้งชุมชนพัฒนา ตนเองให้กับคนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคมของประเทศควบคู่ไปด้วย โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือแก่คนต่างด้าว เพื่อให้คนต่างด้าวสามารถพึ่งพิงตนเองได้ ตลอดจนร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาของคนต่างด้าวในเรื่องต่างๆ เช่นการได้สัญชาติ การที่คนต่างด้าวถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ด้านกระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กรมวิเทศสหการ กระทรวงพาณิชย์ สภาความมั่นคงแห่งชาติ รัฐบาลให้ดำเนินนโยบายต่างประเทศในเชิงรุกที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้เพื่อป้องกันและลดจำนวนแรงงานต่างด้าวหลัง ไทลเข้าประเทศไทย ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้อย่างทั่วถึง ทำหน้าที่ ปรับเปลี่ยนทัศนคติของสังคมไทยต่อคนต่างด้าว เคารพในศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ของคนต่างด้าวและคนต่างด้าวก็จะสามารถทำประโยชน์ให้แก่แผ่นดินไทยได้ เช่นคนไทยคนหนึ่ง หากมีระบบการจัดการที่เหมาะสม ในส่วนคนต่างด้าวที่ถือเอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลที่ออกโดยรัฐไทยนั้น เราคงสรุปได้ว่า คนต่างด้าวดังกล่าวย่อมได้รับความคุ้มครองจากรัฐไทยอย่างแน่นอน จะเห็นว่า มีข้อคำนึงหลายประการเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่ถือเอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลที่ออกโดยรัฐไทย ซึ่งเราอาจจะจำแนกคนต่างด้าวที่ถือเอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลที่ออกโดยรัฐไทยออกได้อีกเป็น ๒ กลุ่มย่อย กล่าวคือ (๑) คนต่างด้าวที่มีชื่อใน

ทะเบียนราษฎรของรัฐต่างประเทศและของรัฐไทยควบคู่กันไป และ (๒) คนต่างด้าวไร้รัฐแต่ได้รับอนุญาตให้อาศัยในประเทศไทย

ดังที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระราชดำรัสต่อคณะรัฐมนตรีในวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ไว้ว่า “ประชาชนที่อยู่ในประเทศเขามีมานานแล้ว แต่ก็ไม่ใช่คนไทย คือ เขาไม่ถือว่าเป็นคนไทยแท้จริง เขาอยู่และเกิดในเมืองไทย แต่ก็ไม่ได้รับประโยชน์ของความเป็นไทย สิ่งนี้เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติเหมือนกัน เพราะว่า ถ้าหากว่ามีคนที่อยู่ในเมืองไทยและก็มีค่าน้อยใจมาก ไม่มีใครเอาใจใส่ก็จะทำให้ความมั่นคงของประเทศด้อยไป” แม้การบังคับใช้กฎหมายและนโยบายจะมีปัญหาอยู่บ้าง แต่เราต้องตระหนักว่า ความมั่งคั่งร่ำรวยของการสร้างความเป็นเอกภาพทางสัญชาติในเหล่าประชากรไทยมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ และแหล่งกำเนิดนั้น เป็นไปได้ในที่สุดท่ามกลางอุปสรรคต่างๆ ก็เพราะรากฐานทางกฎหมายว่าด้วยสถานะบุคคลที่วางรากฐานมาตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ ๕ กฎหมายดังกล่าวเอื้อให้รัฐไทยได้มีโอกาสทำให้ความเป็นต่างด้าวหมดไปจากประชากรของรัฐ อันส่งผลให้เกิดความมั่นคงของรัฐในเชิงประชากรในอีกด้านหนึ่งของเรื่องที่เราต้องตระหนัก ก็คือ มีมนุษย์อีกกลุ่มหนึ่งในสังคมไทย ซึ่งอาจจะเริ่มต้นด้วยความเป็น “คนสัญชาติไทย” กล่าวคือ คนที่มีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงอันอาจทำให้ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดโดยผลของกฎหมาย และต่อมา ด้วยความเป็นโลกาภิวัตน์ของสังคมมนุษย์ในวันนี้ คนสัญชาติไทยโดยการเกิด จึงมีความเป็นไปได้ที่จะออกจากสังคมไทย เพื่อไปตั้งรกรากในต่างประเทศ อันทำให้ชีวิตต้องเริ่มมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐต่างประเทศ ชีวิตของคนสัญชาติไทยในสถานการณ์นี้อาจจะยังคงรักษาไว้ซึ่งสัญชาติไทยหรือเลือกที่จะยอมรับความเป็นคนต่างด้าวสำหรับประเทศไทย โดยการสละสัญชาติไทย ขอให้ตระหนักในประการแรกว่า คนต่างด้าวที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นี้ ก็คือ คนต่างด้าวที่เคยมีสัญชาติไทยเป็นคนต่างด้าวที่มีความสัมพันธ์เป็นพิเศษกับประเทศไทย ซึ่งกฎหมายไทยรับรองสิทธิพิเศษไว้ในหลายกรณี โดยเฉพาะสิทธิที่จะกลับคืนสัญชาติไทย การกลับคืนสัญชาติไทยของอดีตคนสัญชาติไทยก็เกิดขึ้นเสมอ เมื่อบุคคลนั้นกลับเข้าสู่สังคมไทยอีกครั้ง ก็มีความจำเป็นที่จะต้องถือสัญชาติไทย ซึ่งก็มีความเป็นไปได้ทางกฎหมายมีอยู่แล้วในกฎหมายไทยทั้งนี้ รัฐบาลไทยดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานข้ามชาติ อาทิ การให้บริการด้านสาธารณสุข การให้คำแนะนำด้านกฎหมาย การจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของแรงงานข้ามชาติ เป็นต้น พร้อมกันนั้นได้ให้ข้อเสนอแนะต่ออาเซียนว่าควรร่วมกับ AICHR ในการศึกษาแนวโน้มของแรงงานข้ามชาติเพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ปัญหาในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

บรรเจิด สิงคนenti, หลักการพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๗.

ทิพย์รัตน์ เต็มเพชร, “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์: ศึกษาศรณีการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศและตามกฎหมายภายใน” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.

พนารัช ปรีดากรณ์ บทความพิเศษ กรมส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติ ส่วนอาเซียน สำนักงานการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์.

ศิริมาลย์ ศรีใส, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างศีลธรรมและกฎหมายในจริยศาสตร์ของคานท์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจริยศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑.

รัตน์ ปัญญาภา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี รวมบทความวิชาการวันวิสาขบูชาโลก ครั้งที่ ๘ พิมพ์ที่ บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ กรุงเทพฯ.

อุดม รัฐอมฤต, นพินิ สุริยะ และบรรเจิด สิงคนenti. การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการใช้สิทธิและ เสรีภาพของบุคคลตามมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรัฐธรรมนูญ. คำนึงม.

เว็บไซต์สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กระทรวงแรงงาน (๒๕๕๙)

ภาษาต่างประเทศ

Deneil.P. Sulmasy, Death, Dignity, and The Theory of Value, (New York : Saint Vincent’s Hospital Manhattan, ๑๙๙๒), P.๑.

Kant, Imanuel, Groundwork of the Metaphysic of Morals. (New York: Happer and Row, ๑๙๖๔), P.๗๑.

Thomus, E.Hill Jr. Dignity and Practical Reason in Kant’s Moral Theory, (London: Carnall University Press ๑๙๙๒), P.๔๗.